

Angol—magyar főnév + ige szerkezetek és igei párjaik

Vincze Veronika

Előadásomban a főnév + ige konstrukciók és a velük szinonim igék viszonyát vizsgálom a magyar és az angol nyelvben. Két kérdésre keresem a választ: (1) Mennyire feleltethetők meg egymásnak a szerkezetek és az igei variánsok egy nyelven belül? és (2) Mennyire feleltethető meg egy-egy magyar szerkezet, illetve igei variáns az angol párjának?

Adott nyelven belül a szerkezetek legtöbbje helyettesíthető az igei variánssal mindennemű változás nélkül (*döntést hoz – dönt vmiről*, illetve *to have a walk – to walk*). A szerkezet és az ige azonban más-más módon bővíthető: ha a főnévi komponensnek bővítménye van, ez legtöbbször nem váltható ki az ige mellett egy határozóval (*jó tanácsot ad – *jól tanácsol, to give useful advice – *to advise usefully*) (Dobos 2001, Langer 2005).

Bizonyos főnév + ige konstrukciónál azonban a helyettesítés során megváltozhat a kifejezés jelentése, például lehet aspektusbeli különbség az ige és a szerkezet között. Egyrészt előfordul, hogy a szerkezet egyszeri cselekvést ír le (*pofont ad, to give priority*), míg az igei variáns ismétlődést fejez ki (*pofoz, to prioritize*). Másrészt a magyarban az igék (*kezel, forgalmaz*) gyakran folyamatot, illetve állapotot írnak le, míg a szerkezetek (*kezelésbe vesz, forgalomba hoz*) inchoatív jelentéstartalommal bírnak (vö. Kiefer 2000). Noha az angolban a folyamatos és befejezett aspektust elsősorban az igeidő határozza meg, mégis előfordulhatnak más aspektusbeli vagy akcióminőségbeli különbségek az angol igék és szerkezetek között. Az időhatározókkal való összeférhetőség vagy összeférhetetlenség mutatja a különbséget az ige és a szerkezet között:

- (1) The company **put** this product **into circulation** two days ago. vs. *The company **circulated** this product two days ago.
- (2) Pontosán délben **vette kezelésbe** az orvos. vs. *Pontosan délben **kezelte** az orvos.
Az inchoatív akcióminőséget az **Incep** lexikai függvény segítségével is ki lehet fejezni (Mel'čuk–Clas–Polguère 1995):
IncepLabreal₁₂ (*kezelés*) = [*~be*] vesz
IncepLabreal₁₂ (*circulation*) = *put into* [*~*]

A magyar és az angol szerkezetek összevetéséből azonban kiderül, hogy nem mindig feleltethetők meg egymásnak aspektusbeli eltérések miatt, például az angolban a *to take into consideration* szerkezet állhat progresszív alakban, ám magyar megfelelője, a *figyelembe vesz* nem rendelkezhet progresszív aspektussal:

- (3) The chairman **was taking** all the suggestions **into consideration** when deciding on the new budget.
- (4) *Az elnök **éppen figyelembe vett** minden javaslatot, amikor az új költségvetésről döntött.

Az aspektusbeli különbség miatt a két kifejezés nem feleltethető meg egymásnak. Ez megmutatkozik az alkalmazott lexikai függvényekben is, az angol kifejezésben nincs aspektusra utaló elem, ezért adott esetben kapcsolódhat hozzá aspektus:

IncepLabreal₁₂ (*figyelem*) = [*~be*] vesz
Labreal₁₂ (*consideration*) = *take into* [*~*]

Előadásomból kiderül, hogy a szerkezet és az ige mindkét nyelvben csak akkor tekinthető egymás megfelelőjének, ha megegyezik az aspektusuk, továbbá az angol és magyar

szervezetek között lehetnek aspektusbeli eltérések. A kutatás eredményei haszonnal szolgálhatnak az angolnyelv-oktatás számára.

Hivatkozások:

Dobos Cs. 2001. *A funkcióigés szerkezetek vizsgálata (különös tekintettel az orosz jogi szaknyelvre)*. Doktori (PhD) értekezés, kézirat, Debrecen.

Kiefer F. 2000. *Jelentélmélet*. Budapest: Corvina.

Langer, S. 2005. A Linguistic Test Battery for Support Verb Constructions. *Linguisticae Investigationes*, 27. évfolyam, 2. szám, 171–184.

Mel'čuk, I., Clas, A., Polguère, A. 1995. *Introduction à la lexicologie explicative et combinatoire*. Louvain-la-Neuve: Duculot.